

G Ü Z E L O Ğ L U

attorneys-at-law | hukuk bürosu

Salih Dursun'un Kırmızı Kartı: Gerçekten Yeni Bir Sayfa mı?

Ülkemizde sporun, özellikle de futbolun ne kadar ilgi gördüğünün ve oluşturduğu kamuoyunun ülke gündemine etkisinin göz ardı edilecek zayıflıkta olmadığını çeşitli gelişmelerle tecrübe etmek hiç de zor bir uğraş değildir. Bunun son ve belki de şu ana dek en olağandışı örneği; Spor Toto Süper Lig'in 22.haftasında oynanan ve Galatasaray'ın galibiyeti ile sonuçlanan müsabakada Trabzonspor oyuncusu Salih Dursun'un hakem Deniz Ateş Bitnel'e, hakemin verdiği penaltı kararından sonra elinden aldığı kırmızı kartı göstermesi olayında yaşanmıştır.

Gerçekten de oyuncunun bu davranışı bir anda ülke gündemine oturmuş ve ulusal ve uluslararası toplumun birçok kesiminde çeşitli tepkileri beraberinde getirmiştir. Bunların arasında dikkat çekenleri; Bursaspor Kulübü'nün oyuncuyu Anadolu'nun sembolü ve kendilerinin evladı olarak [ilan etmesi](#), Cumhuriyet Halk Partisi Trabzon milletvekili Haluk Pekşen'in futbolcunun davranışının salt hakeme değil Türkiye'deki spor federasyonlarına yöneldiğini [belirtmesi](#), Adalet ve Kalkınma Partisi Trabzon milletvekillerinin ise Türk futbolunun 'temizlenmesi' gerektiğinin altını [çizmeleri](#), Yomra ilçesi Belediye Meclisi'nin Salih Dursun'un adını bir caddeye [vermesi](#), Maçka ilçesinde bir parka oyuncunun heykelinin yapılacağını ilçe belediyesi tarafından [açıklanması](#), Trabzonspor Kulübü Başkanı Muharrem Usta'nın oyuncunun hareketini 'değişimin sembolü' olarak [nitelendirmesi](#) ve nihayet Kulüpler Birliği Vakfı Başkanı Göksel Gümüşdağ'ın sunduğu birtakım [öneriler](#) olarak uzun bir listede vermek mümkündür. Konuyla ilgili '7 kişiye karşı 12 kişi oynamak adaletsizlikti,

kırmızı kartı 11 kişi kalmaları için çıkardım' şeklinde bir [açıklama](#) yapan Salih Dursun ise Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu tarafından 3 maç ceza ve 13 bin Türk Lirası cezaya [çarptırıldı](#).

Fakat, yapılan açıklamalar arasında en önemlisi Türkiye Futbol Federasyonu ('TFF') Başkanı Yıldırım Demirören'e aittir. '*Merkez Hakem Kurulu'nun Genel Kurul'un özgür iradesiyle ve üyelerin oylarıyla seçilmesinin hakem ataması ve uygulamalarıyla ilgili gereksiz soru işaretlerini ortadan kaldıracığını düşünüyoruz. Yani artık kurulları Federasyon atamayacak. Futbol ailesinin üyeleri seçecek... Üstelik bu sistem sadece Merkez Hakem Kurulu ile sınırlı kalmayıp Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu ve Tahkim Kurulları için de uygulanmaya müsaittir...*' ifadelerini kullanan Başkan Demirören'in verdiği bilgilerin yüksek bir önemi haiz olduğu anlaşılmaktadır. Öyle ki sınırsız sayıda paydaşa sahip futbol endüstrisinin, gelişen bir pazar olan Türkiye'de, yargısal faaliyette bulunan Court of Arbitration for Sports gibi söz sahibi makamların dahi müdahale etmekten kaçındığı ve doktrindeki baskın görüşe göre salt oyun kurallarını temsil eden kurallar bütünü olan *lex ludica*'nın Türk futbolunda hakemler vasıtasıyla uygulanmasına Federasyon üyelerinin katkısının daha belirleyici olacağını altı çizilmektedir.

Öneriye ilişkin düşüncelerimizin ilk kısmını yansıtmadan önce, Merkez Hakem Kurulu ('MHK') hakkında geçerli olan ilgili düzenlemeleri yansıtmakta fayda vardır. TFF Statüsü Madde 42 aşağıdaki gibidir;

" 1. TFF'deki yan kurullar şunlardır:

a) Merkez Hakem Kurulu,

(...)

2. Yönetim Kurulu, işbu Statü'de aksine hüküm bulunmadığı müddetçe tüm yan kurulların üye sayısını, çalışma usul ve esaslarını kurulun göreceği hizmetin nitelik ve özelliklerini göz önünde bulundurarak belirler.

3. Her bir yan kurul başkanı kendi kurulunu temsil eder. Yan kurullar Yönetim Kurulu tarafından hazırlanan ilgili talimatlar doğrultusunda çalışırlar.

4. Her bir yan kurul başkanı toplantı tarihlerinin belirlenmesi, konularıyla ilgili görevlerin yapılması ve bunların Yönetim Kuruluna rapor edilmesini Genel Sekreter vasıtasıyla yapar.

5. Bu kurulların görüş, öneri ve raporları istişari nitelikte olup, mahiyetine göre Federasyon Başkanı veya Yönetim Kurulunca onanmadıkça uygulanamaz.

6. Her bir yan kurul, Yönetim Kuruluna konularıyla ilgili talimatlarda değişiklik teklifinde bulunabilir.

7. Yan kurulların görev süresi, Yönetim Kurulu'nun görev süresi ile sınırlıdır."

Madde 43 ise tamamen MHK'ya adanmıştır;

1. Merkez Hakem Kurulu bir başkan ile sekiz (8) üyeden oluşur.

2. (...)

3. Kurul görevinde bağımsızdır. Üyeler istifa etmedikçe veya çekilmiş sayılmadıkça yerlerine yenisi atanamaz.

4. Merkez Hakem Kurulu, TFF yetkisi dâhilinde üye kulüpler arasında oynanacak her türlü resmi veya özel müsabakaya hakem ve gözlemci atamak ...

Statünün 87.maddesinin 2.fıkrası da MHK'nın görev süresine tekrar vurgu yaparken, MHK üyelerinin atanmaları gereken süre zarfını belirlemiştir: "Merkez Hakem Kurulu, Temsilciler Kurulu ve bu Statü gereğince kurulmasına karar verilen diğer kurullar, işbu Statünün yürürlüğe girmesinden en geç kırk beş (45) gün içinde TFF Yönetim Kurulu tarafından atanır. Bu kurulların süresi TFF Yönetim Kurulu'nun görev süresi ile sınırlıdır."

MHK talimatının seçilmiş maddelerine bakıldığında, MHK'nın ve organlarının *lex ludica* uygulaması anlamında temel makam olduğunu yansıtan aşağıdaki resim ortaya çıkmaktadır.

“MADDE 3 - MHK’İN YAPILANMASI

a) MHK, TFF Başkanı’nın teklifi ve Yönetim Kurulu’nun onayı ile atanan bir başkan ile sekiz (8) üyeden oluşur.

b) (...)

MADDE 4- MHK’NİN ÇALIŞMA İLKELERİ

...

b) Kararlar salt çoğunluk ile alınır. Oyların eşitliği halinde MHK Başkanı’nın oyu iki oy sayılır. BHK başkanları, kendi bölgeleriyle ilgili dosyalarda, oy veremezler.

MADDE 5- MHK’NİN GÖREV VE YETKİLERİ

a) FIFA, UEFA veya TFF tarafından organize edilen veya izin verilen her türlü futbol, futsal, plaj futbolu ve HiF müsabakaları için ilgili statü ve talimatlar uyarınca gerekli hakem, yardımcı hakem, gerektiğinde dördüncü hakem ile ilave yardımcı hakemleri, gözlemci ve mentörleri doğrudan veya ilgili kurullar aracılığıyla atamak,

(...)

MADDE 8 - PROFESYONEL MÜSABAKA İCRA KURULU (PMİK)

a) Profesyonel lig, Türkiye Kupası ve Süper Kupa müsabakalarına hakem, gözlemci ve mentör atamalarını yapmak üzere, MHK Başkanı ve iki üyeden oluşturulur.

b) PMİK üyeleri, MHK Başkanı’nın teklifi ve Yönetim Kurulu’nun onayı ile atanır. MHK Başkanı, bu kurulun doğal başkanıdır.

(...)”

Bu liste; kulüplerin futbol hakemlerinin maç yönetimlerinden yakınmaları ve öne çıkan aktörlerin hakemleri başka kulüplerin veya kişilerin çıkarlarını korumakla itham etmeleri gibi Türk futbolunun kronik sayılabilecek problemlerinin, Federasyon Başkanı’nın işaret ettiği hukuki zeminini oluşturmaktadır. Fakat, düşünüldüğünde, Genel Kurul’un, MHK ile ilgili halihazırdaki düzenin değiştirilmediği varsayımında, sayısı yaklaşık 300’e yaklaşan delegesi vasıtasıyla, MHK Başkanı ve kurulun 8 üyesini

'kronik problemleri' ortadan kaldıracak biçimde etkin olarak seçmesinin kolaylıkla gerçekleşeceğini söylemek pek kolay değildir. Nitekim ulusal ve gerektiği zaman uluslararası görevleri yerine getirmekle mükellef, faal hakemliği atama tarihinden en az bir yıl veya öncesinde bırakmış olan futbol hakemleri arasından atanacak üyelerle müteşekkil bu kurulu, tüm delegeleri kucaklayıcı bir biçimde oluşturmak TFF Statüsünde belirtilen sürede mümkün olmayabilir. Dolayısıyla, Demirören'in bahsettiği düzenlemeleri hayata geçirmeden önce, güncel metinler kaynaklı gerçekleşmesi muhtemel tıkanmaların önüne geçmek için;

- MHK'nın üye sayısının artırılması,
- Üyelerin göreve geldiklerinde beyan edecekleri ve görevlerini yerine getirirken bağımsız oldukları teyit eden bir beyannameyi akıllarda kuşku bırakmayacak berraklıkta detaylıca oluşturmaları,
- Profesyonel Müsabaka İcra Kurulu üyeleri, —ki MHK Başkanı bu kurulun doğal başkanıdır, için şart koşulduğu üzere hizmet sözleşmesi ve benzeri TFF'ye bağımlı bir ilişki ihdas eden düzenlemelerin kaldırılması,
- Kulüpler Birliği Vakfı Başkanı Gümüşdağ'ın da belirttiği üzere hakemlerin performans değerlendirmelerinin profesyonel denetim kuruluşlarınca da akredite edilmesi ve tutarsızlıkların incelenmesi,
- MHK'nin kendi başkanını üyeleri arasından kendi seçmesi,
- MHK'nin görev süresinin TFF Yönetim Kurulu'nun süresi ile sınırlı olmaması,
- PMİK üyesi veya değil, hiçbir MHK ve PMİK üyesine huzur hakkı ödenmemesi,
- Hakem olmayan ve MHK'ya atanabilecek 3 'spor insanı'nın yerine, hakemlik mesleğini şartları taşımak suretiyle bırakmış 3 kişinin atanması,

gibi daha da çeşitlendirilebilecek öneriler sunulabilir.

Tüm bunlar bir yana, Başkan Demirören'in MHK için öngörülen sistemin Tahkim Kurulu için de uygulanabileceğinden bahsetmesi, tahkim hukukuna ve spor tahkim yargılamasına hakim olan ilkeler çerçevesinde bir an önce değerlendirilmelidir. Bu aslında bir değerlendirmeden öte bir görev niteliğini taşımaktadır zira ülkemizde var olan spor yargısı algısını uluslararası standartlara bir an önce biraz daha yakınlaştırmak gerekmektedir.

Belirtmek gerekir ki Türkiye, bilinen hukuk sistemleri arasında, Anayasasının 59.maddesinin 3.fıkrası vasıtasıyla, sportif uyuşmazlıklar için tahkimi zorunlu kılan nadir ülkelerden bir tanesidir. Bu durumun ortaya çıkardığı görüntünün değerlendirilmesi bir yana, TFF Statüsü ve Tahkim Kurulu Talimatı çerçevesinde, Demirören tarafından önerilen düzenlemelerin verimli şekilde uygulanması için aşağıdaki değişikliklerin yapılması teklif edilmelidir:

- Hem Statü hem de Talimat için ortak olan, Tahkim Kurulu'nun görev süresini Federasyon Yönetim Kurulu'nun görev süresinin geleceğine bağlayan hüküm ortadan kaldırılmalı ve Genel Kurul'un kararlaştıracığı bir görev süresini belirten ortak bir düzenleme oluşturulmalıdır.
- Gerekçeli kararın, dakikaların önem arz ettiği spor yargılamasında, 3 ay gibi uzun bir süre yerine, 2 haftalık bir zaman zarfında üretilmesi daha makul olabilecektir.
- Tahkim Kurulu üyelerinin Talimat uyarınca huzur hakkı almalarını düzenleyen hüküm kaldırılmalı ve Federasyon ile tam anlamıyla bağımsız bir yargısal faaliyet üstlenmesi gereken Kurul üyelerinin mali bağı ortadan kaldırılmalıdır. Gerçekten de bu anlayış dünyada hem kurumsal hem de ad-hoc tahkim kuralları tarafından kabul edilen, tahkim yargılamasının olmazsa olmaz kaidelerinden biridir.
- Tarafsızlık kuralı ile eşdeğer önemi haiz olan bağımsızlık kurumunun da Tahkim Kurulu bünyesinde yaşatılması gerekmekte ve bunun önündeki engeller ortadan kaldırılmalıdır. Öyle ki Kurul'un atanmasında Federasyon Başkanı ve Yönetim Kurulu'nun rolleri ortadan kaldırılmalıdır. Bunun yerine Demirören'in önerisinden biraz farklı olarak, Genel Kurul delegelerinin aktif olarak Türk futbolunda yer alan tüzel ve özel kişiliği haiz, muhtemel bir yargılamanın tarafı olacak paydaşların, tahkim yargılaması usulünde taraflara tanınan serbestinin çizgisinde, Kurul üyelerini kendilerinin seçmeleri daha verimli olabilecektir. Tabii ki, bu önerinin gerçekçi olması için, sayısı bir hayli olan aktif delegelerin sayısı hatırlanarak, tahkim kurulu üyelerinin sayısının tek sayı olarak muhafaza edilerek makul biçimde artırılması düşünülebilir. Önemle altı çizilmesi gereken konu, bu üyelerden beklenen, salt tarafından seçildikleri delegelerin haklarının yılmaz koruyucusu olmamaları, aksine yargılamanın usul ve esaslarına

uygulanacak hukuk kurallarını hakkıyla yerine getirerek adalet dağıtmalarıdır.

- Ayrıca Tahkim Kurulu üyelerinin seçildikleri andan itibaren, milletlerarası tahkime benzer bir şekilde olmak üzere, bağımsızlık ve tarafsızlıklarını teyit eden, yargılamaya muhatap olacak potansiyel taraflarla ilgili, detaylıca bir beyanat vermeleri, bu beyanattı görev süresince güncellemeleri gerekliliği düzenlenmelidir. Kurul üyelerinin bağımsızlık ve tarafsızlıklarını korumaları açısından beyanatlarını açıklayıcı şekilde belirtmelerinin gelenekselleşen kaygıların ortadan kaldırılmasında büyük etkisi olacağı öngörülebilir.

Tabii ki Türk futbolunda oyun kurallarının doğru uygulanması ve yargısal faaliyetlerin yerine getirilmesi hakkındaki öneriler kısa bir yazıya sığdırılmaz. Sürdürülebilir bir gelecek için hukuki düzenlemelerin çok sesli bir ortamda dile getirilip oluşturulması, bundan sonra da güncel tutularak beslenmesi gerekmektedir.

Abdülkadir Güzelođlu